

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Projekts “Nacionāla un starptautiska mēroga pasākumu īstenošana izglītojamo talantu attīstībai”
Nr. 8.3.2.1./16/I/002

Kādas kompetences nepieciešamas pedagogam bērna talanta veicināšanai?

Jēdzienus „kompetence, kompetences” ikdienas saziņā lieto ar dažādām nozīmēm – gan pilnvaru nozīmē, gan lietpratības nozīmē, tomēr mūsdienu personāla vadībā tie visbiežāk tiek lietoti, lai raksturotu nodarbinātā uzvedības jeb rīcības modeļus tipiskās darba situācijās. Kompetences palīdz aprakstīt un skaidrot, kā (ar kādām prasmēm un kādā veidā rīkojoties) darbs ir jādara. Kompetenču apraksti ir izveidoti tā, lai informētu nodarbinātos par vēlamu un nevēlamu rīcību darba izpildes procesā. Tie ir orientējoši – ir iespējamās variācijas. Tas nozīmē, ka vadītājs, skaidrojot nodarbinātajam savas prasības noteiktās kompetenču jomās, tos var interpretēt atbilstoši konkrētā amata īpatnībām, bet svarīgi, lai nodarbinātajam šī interpretācija būtu saprotama (Vintiša, 2011).

Lai identificētu kompetences, kas nepieciešamas pedagogam, lai veicinātu bērna talanta attīstību, tiek izmantota literatūras un dokumentu (*National Association for Gifted Children*) analīze par talantīgu pedagogu kompetencēm, 14 Latvijas talantīgo pedagogu interviju analīze, diskusijas projekta darba grupā.

Kompetences aprakstu veido:

- kompetences nosaukums;
- kompetences definīcijas;
- kompetences līmeņi, kur “bronzas” līmeņa apraksts norāda uz minimālām zināšanām, prasmēm, pieredzi vai attieksmi šajā kompetencē, “sudraba” līmenis uz vēlamu talantīga pedagoga kompetenci, bet “zelta” līmenis attiecināms uz talantīga pedagoga – eksperta līmeni.

Katrs nākamais kompetenču līmenis ietver iepriekšējo līmeni. Kompetenču līmeņu aprakstos izmantoti uzvedības indikatoru apraksti.

Lai pedagogs varētu veicināt bērna talanta attīstību, viņam papildus ir jāapgūst zināšanas, kas saistītas ar izpratni par bērna talantu jomām, jāapgūst prasme saskatīt bērna talanta iezīmes dažādos vecumos un jāprot plānot sava darbība, ievērojot bērna talanta attīstībai specifiskās vajadzības un sniedzot atbalstu ģimenei.

Pedagogam, kas veicina bērnu talantu attīstību, nepieciešama kompetence piecās jomās.

1. Personiskā gatavība.
2. Bērna talanta potenciāla identificēšana.
3. Bērna talanta veicināšana.
4. Vides veidošana.
5. Sadarbība un atbalsts.

1. Personiskā gatavība	
Pedagogam ir interese un vēlme radoši strādāt, nemitīgi pilnveidot savas intelektuālās, sociālās spējas un kreativitātes potenciālu.	
Bronzas līmenis	<p>Pedagogam ir interese saskatīt, pētīt un izprast bērna talanta attīstības iespējas.</p> <p>Pedagogs veic refleksijas par savu darbu bērna talanta veicināšanā, apzinoties savas stiprās un vājās puses.</p>
Sudraba līmenis	<p>Pedagogs pilnveido savu personību un profesionālo kompetenci, attīsta savas intelektuālās un sociālās spējas, un kreativitāti.</p> <p>Pedagogs regulāri pilnveido savas zināšanas par bērna talanta veicināšanas iespējām.</p>
Zelta līmenis	<p>Pedagogam ir vēlme iesaistīties vai patstāvīgi veikt pētījumus par bērna talanta attīstību.</p> <p>Pedagogs meklē radošus risinājumus, kā sekmēt bērna talanta attīstību.</p>

2. Bērna talanta potenciāla identificēšana	
Pedagogam ir izpratne par bērna talanta veidiem, tā izpausmēm, un viņš prot novērot bērna talanta potenciālu pedagoģiskajā procesā.	
Bronzas līmenis	<p>Pedagogs ir pārliecināts, ka katram bērnam ir kāda joma, kurā var un ir nepieciešams identificēt talanta potenciālu.</p> <p>Pedagogam ir izpratne par bērna talanta potenciāla pazīmēm, mācīšanās atšķirībām un vajadzībām.</p> <p>Pedagogam ir sapratne par bērna talanta potenciāla identificēšanas metodiskajām pieejām.</p>
Sudraba līmenis	<p>Pedagogs saskata bērna talanta potenciāla pazīmes, izprot, kā tās izpaužas atšķirīgās situācijās un prot šīs pazīmes atbilstīgi interpretēt.</p> <p>Pedagogs izvēlas un izmanto ticamus formālus un neformālus bērna talanta potenciāla identificēšanas paņēmienus.</p>
Zelta līmenis	<p>Pedagogam ir izpratne par iespējamo bērna attīstības asinhroniju (disharmoniska attīstība) un spēja identificēt problēmas, kas saistītas ar bērna sociālajām un emocionālajām prasmēm.</p> <p>Pedagogam ir izpratne par bērna talanta potenciāla pazīmēm arī tiem bērniem, kam ir mācīšanās traucējumi, īpašas personības iezīmes vai kādi attīstības traucējumi, piemēram, disleksija, uzmanības deficīta sindroms vai autisms.</p>

3. Bērna talanta veicināšana	
Pedagogs prot izvēlēties un izmantot metodiskās pieejas, kas sekmē bērna talanta attīstību.	
Bronzas līmenis	<p>Pedagogs izprot bērna talantu kā mainīgu un procesā esošu.</p> <p>Pedagogs izprot darba posmus bērna talanta potenciāla veicināšanā: identificēšana, interpretēšana, sadarbība ar personālu un ģimeni, attīstības plānošana un sasniegumu analīze.</p>

Sudraba līmenis	<p>Pedagogs izprot, kā var veicināt bērna spēju attīstību sociālajā, psihomotorajā, intelektuālajā, mākslinieciskajā, praktiskajā talanta jomā.</p> <p>Pedagogs nosaka īstermiņa un ilgtermiņa mērķus bērna talanta veicināšanai, ievērojot bērna vajadzības un iespējas.</p>
Zelta līmenis	<p>Pedagogs pārzina bērna talanta attīstības problemātiku un spēj atrast risinājumus atbilstīgi situācijai.</p> <p>Pedagogs dalās savā pieredzē par bērna talanta veicināšanu.</p>

4. Vides veidošana	
Pedagogs prot veidot drošu un uz attīstību orientētu mācību vidi, kas veicina bērna talanta attīstību.	
Bronzas līmenis	<p>Pedagogs izmanto komunikācijas stilu, kas iedrošina katru bērnu attīstīt savu talantu.</p> <p>Pedagogs izvēlas piemērotākos veidus un iesaista bērnu viņa interesējošo mācību satura izpētē.</p>
Sudraba līmenis	<p>Pedagogs attiecībās ar bērniem ir draudzīgs, atvērts, empātisks un atbalsta katru bērnu talanta attīstībā.</p> <p>Pedagogs veido mācību procesu atbilstīgi bērna uztveres spējām un mācīšanās grūtības pakāpi tā, lai bērns piedzīvotu izaicinājumus un gandarījumu.</p>
Zelta līmenis	<p>Pedagogs veido savstarpējās attiecības, kurās bērns var uzticēt savas šaubas, domas, idejas un problēmsituācijas, kas saistītas ar viņa talanta attīstību.</p> <p>Pedagogs iedrošina bērnu jauniem izaicinājumiem, iedrošina paust savu iniciatīvu, radoši domāt un atklāt oriģinālas pieejas sakarību uztverē un izmantošanā.</p>

5. Sadarbība un atbalsts	
Pedagogam ir atbilstīgas sociālās prasmes un vēlme sadarboties ar kolēģiem, ģimeni, lai sasniegtu maksimāli iespējamus rezultātus bērna talanta veicināšanā.	
Bronzas līmenis	<p>Pedagogs sadarbojas ar kolēģiem, lai veicinātu katra bērna talanta attīstību.</p> <p>Pedagogs sazinās ar bērna ģimeni, informē par bērna talanta potenciālu un tā veicināšanas iespējām.</p>
Sudraba līmenis	<p>Pedagogs mērķtiecīgi veido sadarbību ar kolēģiem, lai nodrošinātu iespējas bērna talanta veicināšanai.</p> <p>Pedagogs sadarbojas ar bērna ģimeni, palīdz saskaņot bērna talanta veicināšanas iespējas ģimenē.</p>
Zelta līmenis	<p>Pedagogs konsultē savus kolēģus par bērna talanta veicināšanas iespējām.</p> <p>Pedagogs ir tolerants pret atšķirīgām ģimenes vērtībām, tradīcijām un kultūru un apzinās to ietekmi bērna talanta attīstībā.</p>

Literatūra

Maslo, I.; Tiļļa, I. (2005). Kompetence kā audzināšanas ideāls un analītiska kategorija.

Skolotājs. Nr.3 (51), 4.-9.

Spensers, L.; Spensers, S. (2011). Darba kompetences : izcila darba snieguma veidošana.

Rīga: Eiro Personāls.

Vintiša, K. (2011) Kompetenču vārdnīca. Valsts pārvaldes amatu kompetenču apraksti.

Pieejams:<https://nevis.mk.gov.lv/Uploads/CompetenceDictionary.6310fce38bd842a3b5a769030b30042a.pdf> [skatīts 20.08.2018.]

Informatīvais ziņojums "Priekšlikumi konceptuāli jaunas kompetencēs balstītas izglītības prasībām atbilstošas skolotāju izglītības nodrošināšanai Latvijā". Pieejams:

http://www.izm.gov.lv/images/izglitiba_visp/IZMinfozinoj_14112017_skolotaju_izglitiba.pdf

[skatīts 20.08.2018.]

Kalniņa, D.; Lanka, Ē. Skolotāja profesionālā kompetence. Pieejams:

<http://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=12113&chapterid=3597> [skatīts 20.08.2018.]

NAGC – CEC Teacher Preparation Standards in Gifted and Talented Education. Pieejams:

<https://www.nagc.org/resources-publications/resources/national-standards-gifted-and-talented-education/nagc-cec-teacher> [skatīts 20.08.2018.]